

מהתיקון הדף היומי

גליון מס'
34

ראש השנה
תשפ"א

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של כ"ק הרבי הקדוש רבי ישראל מסטאלין [הינוקא] זצוק"ל בן הרה"ק רבי אשר מסטאלין זצוק"ל, נלב"ע ב' תשרי תרפ"ב

כשנסתלק אביו הקדוש רבי אשר מסטאלין זצוק"ל היה הילד הקטן ישראל בגיל ארבע וחצי, וכבר אז התקשרו אליו החסידים והיו שואלים בעצת קדשו בכל הענינים, ועל שם זה כונה "הינוקא", ובראש השנה תרמ"ה, בהיותו בן 16, התחיל לנהל באופן רשמי את עדת חסידי, וחסידים מכל העולם ובמיוחד מארץ ישראל התקשרו אליו בעבותות אהבה.

בספר 'שיח זקנים' מסופר כי פעם אחת הגיעו לסטאלין חבורת חסידים מעיר אחת וסיפרו להינוקא שהפריץ שלהם עושה להם צרות, הוא מטיל עליהם מס גבוה ואוסר את חשובי הקהילה בבית הסוהר. הינוקא שהיה אז עדיין ילד ושיחק בחול הקשיב לדבריהם ואמר להם: תנו לו שוחד! ענו החסידים שכבר נתנו לו ולא הועיל כלום. אמר להם הינוקא: **איז ער דאך א רשע, וועל איך אים באגראבן!** [אם כן הוא רשע ואני אקבור אותו]. חפר הילד הקדוש חפירה בתוך החול, שם טמן איזו חתיכת עץ וכיסה את החפירה. יצאו החסידים לדרכם, וכשהגיעו לעירם כבר שמעו את צלצולי הפעמונים לכבוד הלווייתו של הפריץ שמת באופן פתאומי מהתקפת לב...

פעם באו אליו אנשים בימים שקודם ראש השנה בבהלה רבה, להזכיר לפניו לטובה אדם מסויים שצריך לעמוד במשפט חמור. בני משפחתו ומכריו דאגו לשלומם, שכרו פרקליטים ועשו ככל שלא ידם כדי שיצא זכאי בדין. כשהזכירוהו לפני הרבי לא התייחס הרבי לדבריהם. לפשר פליאתם נענה והסביר להם: במקרה הגרוע ביותר יכול הוא להישפט לשבת כמה שנים בבית הסוהר אך לא יותר מכך, לעומת זאת בעוד כמה ימים יערך לכל אחד משפט גדול על כל החיים בכל הפרטים והענינים, הרי זה פחד גדול בהרבה...

הגה"ח רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל סיפר שפעם ישבו קבוצת חסידים ודיברו בצער על החילונים שהקימו 'קייבוצים' בארץ ישראל, ובהם גורמים לאלפי בני הנוער לשכוח מדרך התורה והיראה. לפתע נכנס רבם הינוקא' הקדוש זי"ע ואמר להם: "עם אותם תינוקות שנשבו יסתדרו כבר, העיקר שאתם תשפרו מעשיכם!", כי אדם אינו צריך לדאוג למעשיהם של אחרים, כי אם לתקן את מעשיו הוא, וממילא ישפרו אחרים את מעשיהם...

עם איזה זכויות ניגש לתקיעת שופר

מה החכמה הגדולה בעירובין ונטילת ידים

למדנו בדף היומי (עירובין כ"א ע"ב): "אמר רב יהודה אמר שמואל, בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצאת בת קול ואמרה, בני אם חכם לכך ישמח לבי גם אני".

שמעתי בנערותי וורט יקר על כך מפי אבי מורי זצ"ל, ואינני זוכר במדויק אם הוא ממרן שר התורה הרבי הקדוש בעל האבני נזר מסוכטשוב זצוק"ל, או שזה וורט שאמר בקוצק.

לכאורה יש להבין מה החכמה הגדולה הטמונה בשתי תקנות אלו עד שעליהן נאמר הפסוק "אם חכם לכך וגו'?" האם יש בזה חכמה עמוקה כל כך? אלא הכוונה היא כך, יש אנשים שהם תמיד מעורבים בכל דבר, מה שקורה בעיר הם בפנים, ויש אנשים שהם חיים לעצמם ואף פעם אינם מתערבים במה שלא שייך להם. 'עירובין' רומז למי שמעורב עם הבריות, ו'נטילת ידים' רומז למי שלוקח את הידים שלו לצד ומבדיל את עצמו מהבריות. שלמה המלך לימד אותנו את השילוב המנצח של שניהם יחד, שאדם צריך לדעת להיות מעורב עם הבריות, ויחד עם זה להיות נטול ומובדל מהם, וזו היא החכמה הגדולה. (מתוך הפתיחה לשיעור, י' אלול)

אשמח אם יש מי מבין הקוראים שידע את מקור האמירה, שידוע במס' הטלפון הרשום בתחתית העלון.

האם משיח

יבוא רק בניסן ובתשרי

השבוע נלמד בדף היומי (דף מ"ג סוף ע"א) שהאומר "הריני נזיר ביום שבן דוד בא, מותר לשתות יין בשבתות ובימים טובים" [שבשבת בודאי לא יבוא משיח (רש"י)], ואסור לשתות יין כל ימות החול". והיינו כי יש לו לחשוש בכל יום שמא היום יבוא משיח.

והקשה הטורי אבן שהרי במסכת ראש השנה (דף י"א ע"א) נחלקו תנאים, שרבי אליעזר עתידין להיגאל בתשרי, ולרבי יהושע עתידין להיגאל בניסן, ואם כן בשאר חדשים בשנה בודאי לא יבוא משיח, ואם כן הרי מותר לו לשתות בהם יין.

ותירץ הגה"ק מקוהילוב זצוק"ל הי"ד בספרו 'ארץ צב', שהעבדה של חודש תשרי היא עבודה של יראה, בימים הנוראים כאשר כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון נופל פחד על בני ישראל, וחדש זה משפיע יראה לכל ימות השנה. מאידך חודש ניסן הוא חודש האהבה, ובחג הפסח נשפע שפע אהבה לעם ישראל. ועל זה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע אם ישראל עתידין להיגאל בניסן, דהיינו בזכות עבודת האהבה שלהם, או בתשרי, דהיינו בזכות עבודת היראה, אבל לעולם יכולים ישראל להיגאל בכל יום מימות השנה.

קבלת פני משיח צדקנו

השבוע נלמד בדף היומי (דף מ"ג ע"ב): "כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח".

מרון הבריסקער רב זצוק"ל הלך פעם בשמיטה לכתוב פרחובל בפני הבר"ץ של העדה החרדית בביתו של הראב"ד רבי זלג ראובן יונגרייז זצוק"ל. לפני שיצא איחל לו הראב"ד זצ"ל: "איר זאלט זוכה זיין אקעגן גיין משיח צדקנו" [-שיזכה מע"כ ללכת לקראת משיח צדקנו]. מיד הגיב הבריסקער רב כדרכו: "מנין לך שכשמישיח יבוא ילכו לקראתו?..."

כעבור זמן מה הראה לו הגאון רבי דוד יונגרייז זצ"ל מרבני הבר"ץ את המקור לכך בסוגייתנו, כי על דברי הגמרא שאין בן דוד בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח, פירש רש"י: "מפני הטורח - שמניחין צרכי שבת והולכין להקביל פניו", ומכאן ראייה שכשמישיח יבוא ילכו להקביל את פניו...

מי המליץ יושר שלנו

הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זצוק"ל היה אומר שהמקטרגים מתייראים פחד נורא מהרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זצוק"ל, וכשהוא הולך לתקיעות מרוב פחד הם שוברים את כל המסכים שעשו בין ישראל לאביהם שבשמים...

מרון הגאון הקדוש בעל הדברי חיים מצאנז זצוק"ל היה נוהג לומר לפני התקיעות דבר תורה מהספר הקדוש "קדושת לוי", בכדי לעורר את זכותו שימליץ טוב עבורנו. וכעין זה מסופר על מרון הרבי הקדוש מסקולען זצוק"ל שהיה נוהג בתפילת מוסף של ראש השנה ויום כיפור בעת אמירת הפיוט "באין מליץ יושר", כשאמר את המילים "מליץ יושר" היה מרים בידיו את הספר הקדוש "קדושת לוי" כלפי מעלה...

ונספר על כך סיפור מפעים שמספרים על רבינו ה"חפץ חיים" זצוק"ל: פעם אחת הגיעו שני בחורים לראדוין ללמוד בישיבתו של החפץ חיים, והנהגלה סירבה לקבל אותם לישיבה. בליט ברירה נכנסו שני הבחורים להיפרד מרבינו החפץ חיים, ותוך כדי שיחתו איתם נרע לו שהם נכדי הרה"ק בעל ה"קדושת לוי" זי"ע. מיד קרא החפץ חיים לצוות ההנהלה, והטיל את כל כובד משקלו שיכניסום לישיבה. שאלו אותו: למה לנו רבינו, מה קרה? למה ראש הישיבה כל כך משתדל להכניסם? השיב להם החפץ חיים, **שימי הדין מתקרבם, והוא מאוד רוצה שיתפללו במחיצתו בימי הדין נכדיו של סניגורן של ישראל!...**

הסגולה הבדוקה לזכירת התורה הקדושה

מרון החידושי הרי"ם זצוק"ל הקשה על הפסוק "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח", כיצד ניתן לצוות על האדם שלא ישכח? האם זה בשליטתו? כמה פעמים אדם רוצה לזכור משהו ובכל זאת הוא שוכח?

והוא מבאר זאת על פי הפסוק בתהלים (קיי"ט צ"ג) "לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חיייתני", דוד המלך אומר,

מיני מתיקה

הגמרא אומרת במסכת סנהדרין (דף ז' ע"א): "דאמר רב המנונא, אין תחילת דינו של אדם נידון אלא על דברי תורה". ומקשים שם התוספות שבמסכת שבת (דף ל"א ע"א) שנינו שבשעת הדין שואלים אותו 'שאת ונתת באמונה' ורק אחר כך 'קבעת עתים לתורה'. ומתריצים התוספות (לתירוץ אחד) שכששואלים שואלים קודם אם נשא ונתן באמונה, אבל כשנותנים את העונש מתחילים על לימוד התורה.

יבוא אדם וישאל אם אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, הרי אני לומד כל יום, קובע עיתים, שומע שיעורים, אז מה נוגע אלי הדין על דברי תורה? על מה אני אמור לתת דין וחשבון? חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא לתרוץ לפי דברי הגמרא במסכת סוכה (דף מ"ט ע"ב): "אמר רבי אלעזר, מאי דכתיב פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד, אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד, שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד. איכא דאמר, תורה ללמדה זו היא תורה של חסד, שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד". ולפי זה יש לבאר דברי חכמינו ז"ל "תחילת דינו של אדם על דברי תורה", שאפילו אם אדם יושב ויגע בתורה יומם ולילה, צריך ליתן דין וחשבון על זה שלא לימד את אחרים, על זה שלא אמר שיעור, על זה שלא למד עם חברותא חלש, שהוא לא חיזק אנשים אחרים בתורה, מצות לימוד התורה זה לא רק בינך לבינך קונך כמה אתה לומד, זה גם בין אדם לחבירו, שעוד ועוד יהודים ילמדו תורה בזכותך.

אני לא אשכח לעולם את דברי התורה, למה, כי הם החיים שלי, בלעדיהם החיים שלי אינם חיים, כל דבר שהוא בסיסי בחיים שלנו אי אפשר לנו לשכוח. במצבים הכי קשים של אדם הוא לא ישכח ללבוש את בגדיו... ועל זה אומר דוד המלך לבראו, התורה היא עצם החיים שלי ועל כן אני בטוח שלעולם לא אשכח אותה. זוהי כונת התורה כאן, השגחה לעמלך צריכה להיות טבועה בדמנו כמו עצם חיינו, עד שלא נוכל לעולם לשכוח אותה.

מסופר על הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצוק"ל שפעם שכח לומר 'עלה ויבוא' בראש חודש. בבואו הביתה הוא סיפר זאת לרבנית, ומיד היא אמרה: אני בטוחה שהוא חולה... אחרת לא יתכן שהוא היה שוכח. ואכן בדקו את חומו וראו שהיה לו למעלה מארבעים מעלות חום...

סיפור זה סיפר פעם הגאון המגיד מישירים רבי שלום שברדון זצ"ל לפני מרן הבריסקער רב זצוק"ל. כשהוא התחיל לספר שרבי

יהושע לייב שכח לומר 'עלה ויבוא', הפסיקו הבריסקער רב מיד: לא נכון! לא יתכן! רבי יהושע לייב לא שכח 'עלה ויבוא'! רבי שלום ניסה שוב לספר את הסיפור, אך הבריסקער רב לא נתן לו לספר והיסה אותו שוב ושוב: לא יתכן! לא יכול להיות! הוא אשר אמרנו, כאשר הדבר הופך להיות החיים שלנו לא יתכן שנשכח...

דברי אלקים חיים מאביהם של ישראל עמוד צלותהון דישוראל מרן הרבי הקדוש בעל הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל, שדיבר לפני תלמידי הישיבה הקדושה, עשרת ימי תשובה תשע"ב

הננו ניצבים בזמנים הגדולים שלפני היום הקדוש הבא עלינו לטובה, ידע איניש בנפשיה שיש לו על מה לשוב בתשובה. לכל יחיד ולכל ציבור יש על מה לשוב, וציבור ששבים בתשובה יש להם כח גדול מאד לקרב בזה את הגאולה, כמו שכתב בזוה"ק (זוהר חדש פר' נח), וא"כ מוטל עלינו להשתוקק לכך שנזכה לתשובה שלימה.

"שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ד'", הפסוק הזה פותח בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים, להורות אל האמור, כי מצוות תשובה שייכת לכל יחיד בפני עצמו, ולכל הציבור בכלליות.

ואיתא בגמרא (סוכה נ"ג ע"א) שחסידיים ואנשי מעשה היו אומרים בשמחת בית השואבה אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו, ובעלי תשובה אומרים אשרי זקנותינו שכיפרה את ילדותינו, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו. ואמנם על אף דאשרי מי שלא חטא, אך מי יאמר זכיתי לבי ולא נכשלת, כי אף הצדיקים אשר לא חטאו ח"ו בפועל, גם בהם יש בחינת חטא, כמו שכתב הרבי רבי אלימלך זיע"ל על הפסוק "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", דאף אצל מי שנקרא בלשון הנביא בתואר "צדיק" משום שהוא אכן צדיק בכל דרכיו, עוסק בתורה ומתפלל כדת, ושומר עצמו מכל דבר לא טוב בבית ובחובו, מכל מקום גם אצלו יש חטא וחסרון טוב עצמו, שלא נעשה בתכלית השלימות הנרצית. וכל שכן כאשר ידע איניש בנפשיה, שלא רק בטוב עצמו יש לו חסרון, אלא ח"ו נפל לפעמים ברשת היצר רחמנא ליצלן, על זה רדאי נסובים דברי הנביא "כי כשלת בעוונך", יש לך מכשול ח"ו תחת ירך, אף שבדאי הוא לא רצה להיכשל ולא התכוון שיגיע לידי כך, שהרי אף אחד אינו רוצה לחטוא ח"ו, אך על כל פנים המכשלה תחת ידו, אם הוא לא למד בהתמדה כפי יכולתו, אם יש חסרון בשאיפות שלו להידבק בתורה ויראת שמים טהורה, אם התפילה לא היתה כפי שהיה ראוי שתהיה עבודה שבלב זו תפילה, כפי שאנו משננים זאת ומנסים להחדיר בקרב התלמידים, שתפילה היא עבודת הלב, כל אלו נחשבים בלשון הנביא לכשלוש ועל כך יש לשוב בתשובה.

ועתה בעמדינו בימים הקדושים אלו, שכל יום וכל שעה בפני עצמו הוא עת רצון לשפוך שיח ולב לפני שומע תפילה, בודאי צריך כל אחד לזכות לשפכי כמים ליבך נוכח פני ה', להתעורר בתפילה מקרב לב ונפש בדמעות ובתחנונים, ולבקש שיתנו לו מן השמים בשנה הבאה עלינו לטובה כוחות נפש ושאיפות להידבק באמת בתורה וביראת שמים עד שידע וירגיש שבלי תורה ובלי יראת שמים "איז ער גאר נישט ווערד", וכמו שנאמר "לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני".

ומובא בפוסקים בשם האר"י הקדוש שמי שאינו מוריד דמעות בימים אלו זה מורה שאין נשמתו שלימה (עיין באר היטב סימן תקפ"ד ס"ק ג'). והרמז לזה במאמר הכתוב שפכי כמים ליבך נכח פני ה', נכ"ח ר"ת נשמת כל ח', ששפיתך הלב כמים הוא סימן לשלימות הנשמה, וגם מובא בפוסקים שבשעה שנופל בכיה על האדם בימים קדושים אלו, הוא סימן שאז הוא נידון למעלה. וממילא באותם רגעים שהוא מתעורר בתפילה מעומק הלב, יתפלל ויבקש מאוד שיזכה בכל השנה להידבק בתורה שתהא "תורתו אומנותו"...

(מתוך קונטרס 'בספר החיים - ירח האיתנים', בהוצאת מכון 'דבר חיים'. טוב עין הוא יבורך,

יישר כוח לידידי מזכה הרבים נכדו חביבו של רבינו הגאון הצדיק הרב חיים מרדכי אשכנזי שליט"א על הסיוע בנפש חפיצה)

מקולמוסם של הקוראים

כשאנחנו מאחלים אחד לשני 'כתיבה וחתימה טובה', או 'לשנה טובה תכתב ותחתם', נאחל זאת עם השם הפרטי, כגון אם קורים לו חיים, נאמר לו: 'ר' חיים, לשנה טובה תכתב ותחתם'. כמו ששמעתי לפני הרבה שנים מאחד המגידים שכששמזכירים שמו של אדם זה מעורר בו התרגשות וקירבת הלב. ובזכות זה שנשתדל ביום הדין להרבות באהבת ישראל נזכה להתברך בשנה טובה ומתוקה, ושהנגיף יסור מאיתנו, ונוכל לחזור לשגרה רוחנית מלאה.

בהוקרה על הגליון המתוק,

זאב שכטר

לכבוד הגליון החשוב "מתיקות הדף היומי", כשמו כן הוא מתוק.

אנחנו מתקרבם לראש השנה בצל הנגיף, ויתכן שלא נוכל לחוץ יד איש לרעהו, דבר שמקשה מאוד על החיבור וקירוב הדעת בין איש לרעהו, וחשבתי לזיכוי הרבים לתת רעיון כתחליף,

מאוצרות המועדים

מנהג ישראל שהש"ץ מתחיל בראש השנה וביום הכיפורים "אדון עולם" ומנגן אותו בניגון המקובל (ראה מטה אפרים סימן תקפ"ד סעיף ה'). וכתב ב'מטה מש' (סימן לא): "מצאתי כתוב, כל מי שמכוון בעת התחלת אדון עולם, כתב רבי יהודא החסיד רוב האי גאון רב שרירא גאון, ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפילתו, ואין לו שטן ופגע רע בראש השנה וביום הכיפורים בתפילתו, ואויביו נופלים לפניו, ויש אומרים אף יצר הרע משלים אתו. ועליו אמר שלמה המלך עליו השלום (משלי טז, ז) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו".

נקודה למחשבה:

כתב בספר 'יושר דברי אמת' (אות נ"ו): "ועוד צריך אני לעוררך ולהזכירך ולהזהירך, אף שכבר ידוע הוא לך אבל להזכיר אני צריך, בענין התפילות של ראש השנה ויום הכיפורים שהעולם אומרים אותם באמת בהתעוררות גדולה, אך עיקר מגמתם שהם מתעוררים הוא בפיוטים ותפילות החדשות הנאמרים במחזור, אבל התפילה הסדורה בפסוקי דזמרה וקריאת שמע ותפילה הם אומרים במרוצה כמו בכל השנה, ואינם יודעים כי זה העיקר וזה התוספת, ולא יקובל התוספת בלתי העיקר... בפרט ביום נורא כזה צריך לשום נפשו בכפו לכוונת התיבות ואותיות כידוע... וזוה מעלים התפילות הפסולות של כל השנה כידוע מכל הספרים, ואין להאריך בזה".

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

לתרומות, להנצחות ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661

לשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר לחיים טובים ולשלום